

การศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2566

วันแก้ไขบทความ: 18 กันยายน 2566

วันที่รับบทความ: 17 ตุลาคม 2566

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนตำบลธารปราสาท จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อถามนักท่องเที่ยวและประชาชน โดยการเก็บข้อมูลแบบสะดวก และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท จำนวน 12 คน โดยผ่านกิจกรรมการเสวนากลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนในการตัดสินใจ การกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมและสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทางแหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่น่าสนใจ และการสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 2 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1) เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดี ไหว้ศาลปู่ตา เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และเส้นทางที่ 2) เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดีคูน้ำธารปราสาท เรียนรู้วิถีถิ่นวิถีชุมชน

คำสำคัญ: ศักยภาพ, รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว, กิจกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

* Corresponding author e-mail: kittiya_kitty@hotmail.com

หัวหน้าสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

** งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย จากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

A Study of Potential of Community-Based Tourism to Create A Tourism Route Model and Activities in Than Prasat Sub-District, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province

Received: 12 March 2023

Revised: 11 September 2023

Accepted: 17 October 2023

Kittisak Klinmuenwai*

Abstract

This research aims to 1) study the potential of community-based tourism and 2) create a community-based tourism route model and activities in Than Prasat sub-district, Non Sung district, Nakhon Ratchasima province. This study is Participatory Action Research (PAR). A sample of 400 participants were tourists and local residents who live in Than Prasat sub-district community.

The research tools were questionnaires applied by using a convenience sampling method with the tourists and local people, and an in-depth interview through a small group discussion with 12 community leaders who could provide some insight and policy-level data regarding the community-based tourism in Than Prasat sub-district. The collected data was analyzed by using descriptive statistics to find mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that all 7 aspects of the potential of the community-based tourism in Than Prasat sub-district, Non Sung district, Nakhon Ratchasima province were at high levels. The community participated in the decision making in all sectors, set a direction for tourism, planned some activities, and created the community-based tourism route model. They also benefited from the community-based tourism, especially from the important cultural and historical heritage sites, traditions, lifestyles, and attractive local wisdoms. The creation of the community-based tourism route model and activities in Than Prasat Sub-district, Non Sung district, Nakhon Ratchasima province has developed 2 routes.

Keywords: Potential, A Tourism Route Model, Tourism Activities, Community-Based Tourism

* Corresponding author e-mail: kittiya_kitty@hotmail.com, kittisak_kli@vu.ac.th

Head of Tourism Industry Department, Faculty of Business, Vongchavalitkul University

** This research was funded by Vongchavalitkul University, Fiscal Year 2021

บทนำ

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และในยุคปัจจุบันประเทศไทยก้าวขึ้นมาเป็นประเทศชั้นนำทางการท่องเที่ยวและเป็นที่รู้จักต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทั่วโลก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ เพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยถึงปีละกว่าแสนล้านบาท (Tourism Authority of Thailand. (2021, p.20) โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศในเรื่องของการท่องเที่ยวและยังเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศอีกด้วย

จังหวัดนครราชสีมา หรือที่เรียกกันว่า “โคราช” เป็นเมืองใหญ่บนดินแดนที่ราบสูง ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกทุกรูปแบบ ที่ผู้มาเยือนจะได้เพลิดเพลินกับธรรมชาติที่งดงามจนได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย ชมความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมขอมโบราณ เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้ความรู้ด้านการเกษตรจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งยังได้สัมผัสอร่อยกับอาหารอีสานต้นตำรับและเลือกซื้อหาสินค้าเกษตรและหัตถกรรมพื้นบ้านในดินแดนที่เปรียบเสมือนเป็นประตูสู่ภาคอีสานแห่งนี้ ด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ฯ มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย จังหวัดนครราชสีมาจึงเป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวพักผ่อนวันหยุดที่เป็นที่นิยมอันดับต้น ๆ แห่งหนึ่งในปัจจุบัน (Nakhon Ratchasima Provincial, Community Development Office, 2021) แม้ว่าจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัดวาอารามที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มากมาย รวมถึงรถสามล้อพาหนะคู่เมืองที่ยังมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แต่ในด้านของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมายังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เนื่องจากขาดการสนับสนุนในด้านการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน และศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารทางการท่องเที่ยว (Nakhon Ratchasima Provincial Office, 2021, p.13) จึงเป็นสาเหตุที่นักท่องเที่ยวไม่ทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนภายในจังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นเพียงจังหวัดทางผ่านเท่านั้น

ชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนหนึ่งที่มีวิถีชีวิตของชุมชนอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา มีอายุราว 3,000 ปี พบว่าแหล่งโบราณคดีขนาดใหญ่ ที่มีมนุษย์มาตั้งชุมชนครั้งแรกราว 3,000 ปีมาแล้ว รู้จักการเพาะปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ มีการใช้สำริดบ้างแต่ไม่แพร่หลาย ทำภาชนะดินเผาทรงปากแคตรสสีแดงขัดมันและมีการนำภาชนะดังกล่าวฝังร่วมกับศพด้วย ต่อมาในราว 2,200 ปี เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสูงขึ้น โดยผลิตภาชนะดินเผาแบบพิกายดำขึ้นแทน มีการนำเหล็ก สำริด หินสีต่าง ๆ เช่น หินคาร์เนเลียน หินอเกต มาทำเครื่องใช้เครื่องประดับ จนราวพุทธศตวรรษที่ 16 จึงเริ่มรับวัฒนธรรมทวารวดีและเขมรเข้ามา แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก่อนที่ชุมชนนี้จะสิ้นสุดไป แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาทนับเป็นแหล่งโบราณคดีแห่งที่สองต่จากบ้านเชียง (Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, 2022)

ดังนั้น การศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความสำคัญเนื่องจากชุมชนบ้านธารปราสาทมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและเป็นชุมชนที่มีแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ รวมถึงมีการเข้าร่วมกลุ่มเป็นชุมชนโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ข้อมูล

ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำคัญอีกหนึ่งแห่งของจังหวัดนครราชสีมาได้ (Thanawatphimol, Interview, October 8, 2021) จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน อันเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสมและยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีขอบเขตและกระบวนการวิจัยดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากทุกภาคส่วน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชน และ 3) ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยวและประชาชนจำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 12 คน ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยลงพื้นที่ในการทำวิจัยและการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2564 - กรกฎาคม พ.ศ.2565

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและแนวคิดที่หลากหลายอาทิ สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนกำหนดองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ทั้งหมด 4 ด้าน (Community-Based Tourism Institute, 2018, pp.3-4) ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คือชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) องค์กรชุมชน คือชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา 3) การจัดการ คือชุมชนมีกฎหรือกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม 4) การเรียนรู้ คือชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน (Chuyabamrung, 2009, p.138) และ (Thongma, 2018, p.16) ได้ให้แนวคิดว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น

การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือนรวมถึงการดูแลสุขภาพทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน นอกจากนี้ (Strydom, Mangope & Henama, 2018, pp.1-13) ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism: CBT) คือ การท่องเที่ยวที่สามารถสร้างผลประโยชน์และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้แก่คนในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีแนวคิดไปในแนวทางเดียวกับ (Zapata, Hall, Lindo & Vanderschaeghe, 2011, pp.725-749) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ใช่อุตสาหกรรม แต่เป็นระบบเริ่มต้นจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลและแรงกระตุ้นแตกต่างกันไปจากนั้นจึงเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น แล้วจึงตัดสินใจเดินทางจากที่อยู่เดิม โดยอาศัยการคมนาคมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทาง และ ณ จุดหมายปลายทางแห่งนั้น นักท่องเที่ยวเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากมายจากลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่นเดียวกับ (Aderhold, 2011, pp.109-118) กล่าวถึงการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ประกอบการนำเที่ยวในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ความเป็นจริงแล้วผลประโยชน์อาจไม่ได้ตกถึงชุมชนอย่างแท้จริง ปัจจุบันลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เกิดเพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุที่ทำให้การตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องการ การเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วนเพื่อที่จะทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพให้กับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของ (Cooper & Hall, 2013, pp.190-196) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน และการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับชุมชนในเรื่องของผลประโยชน์ การประเมินผล โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อสรุปร่วมกัน จึงจะเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางและจัดการโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิ์ในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตามหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ (1) ชุมชนเป็นเจ้าของ (2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ (3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (4) ยกระดับคุณภาพชีวิต (5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (6) คงความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น (7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม (8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น (10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว

Buhalis (2000, pp.97-116) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งจะประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) (Prahalad & Ramaswamy, 2000, pp.79-87) ได้อธิบายถึงแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมที่ต้องมาจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความพึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยว 2) เจ้าของชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืนและ 3) ผู้ประกอบการธุรกิจทางการท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบสำคัญระหว่างเจ้าของชุมชนกับนักท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงให้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวและชุมชนอย่างสูงสุด (Pike ,2008, pp.95-97) กล่าวถึง คุณลักษณะของแหล่ง

ท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้อื่น ๆ แก่ผู้บริโภคสิ่งสำคัญ คือ แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัยได้ตามความต้องการและเกิดการเดินทางมาเยือนซ้ำ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ (6A's) ดังต่อไปนี้ แหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package) ความสามารถในการเข้าถึง(Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ทั้งนี้ (Wongwanich, 2006, pp.17-18) ประมวลแนวคิดของ (Buhalis, 2000, pp.97-116) และ(McIntosh & Goeldner, 1986, pp.340-352) แล้วเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ 7 องค์ประกอบดังนี้คือ 1) นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยวประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 2) สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นมีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ 3) การคมนาคมขนส่งนับเป็นปัจจัยที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีขนส่งที่ก้าวหน้า และมีสภาพการเดินทางสะดวกปลอดภัยรวดเร็วและมีมาตรฐาน 4) ข้อมูลข่าวสารและการบริการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว 5) ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุด การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันภัย เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่าง ๆ 6) องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะสนับสนุน ความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชนและทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น 7) การสนับสนุนอื่น ๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวนั้น ๆ และ (Department of Tourism, 2017, pp.109-113) กล่าวว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งต้องพิจารณาปัจจัย 4 ประการ คือ 1) ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว 2) ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว 3) ต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และ 4) ต้องขึ้นำตามความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นในชนบทที่เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น ๆ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ 1) แหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญเพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้อย่างสะดวกและปลอดภัย 3) สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น และได้รับความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย 4) โปรแกรมการท่องเที่ยว เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ 6) บริการเสริม เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการคิดล่วงหน้าเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งรวมกันในลักษณะของระบบรวมโดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมของแนวทางในการดำเนินงานแต่ละด้าน โดย (Thanuphol, 2000, p.146) กล่าวว่า การวางแผนเป็นงานในลักษณะสหวิทยาการ

ที่อาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานั้น ๆ ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งระดมสมองในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ทั้งในแง่การกำหนดเป้าหมายรวมและแนวทางดำเนินการไปสู่เป้าหมาย การวางแผนเป็นงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนทุก ๆ กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการนำเอาแนวทางที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติจริง หากเป้าหมายและแนวทางทุกส่วนเกิดจากการระดมสมอง โอกาสที่แผนงานจะได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็จะเป็นไปได้มาก ปัญหาในแง่ของการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติก็น่าจะน้อยลง ทั้งนี้ (Porananont, 2005, p.41) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยปราศจากการวางแผนที่รอบคอบและรัดกุมมักจะก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับจึงมีความสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวและนำมาซึ่งผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และ (Jittangwattana, 2012, p.28) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้ 1) ต้องมีการวางแผนในลักษณะของแผนรวมมากขึ้น 2) ควรที่จะมีการศึกษาแบบประชาธิปไตยมากขึ้น 3) ควรกำหนดรูปแบบให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ 4) ต้องสามารถวัดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ 5) ต้องสามารถวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ และ 6) ต้องสามารถกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

จากแนวคิดและหลักการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องอาศัยกระบวนการวางแผน และมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยต้องอาศัยแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นควบคู่กันไป คือ จะทำอย่างไรในการพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในปัจจุบันและยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงการพัฒนาและการรักษาสภาพแวดล้อมและสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้เพื่อวางแผนและการพัฒนารูปแบบและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาทุกภาคส่วน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในเขตชุมชนตำบลธารปราสาท (2) ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนตำบลธารปราสาท รวมกันเป็น 14,980 คน (Than Prasat Subdistrict Administrative Organization, 2022) โดยใช้วิธีการในการคำนวณเพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) จากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, pp.727-728) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน และเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจึงทำการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างและสะดวกในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในเขตชุมชนตำบลธารปราสาท จำนวน 200 คนและประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนตำบลธารปราสาท จำนวน 200 คน และ (3) ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถ

ให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling) เลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลและมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวรวมถึงการสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม พร้อมทั้งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่า IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 ท่าน (Saiyod & Saiyod, 2010, p.138) ได้ค่า IOC ที่ 0.86 และเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่อพิจารณาความถูกต้องและความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (การท่องเที่ยวชุมชนตำบลสะเดา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์) จำนวน 30 ชุด ก่อนเริ่มเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1970, p.104) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 จึงใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1967, p.90-95) เป็นแบบให้เลือกตอบ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยการให้คะแนนความต้องการจะเรียงจากมากไปน้อย คือ 5,4,3,2,1 สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนและนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อศึกษาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจาก นักท่องเที่ยวและประชาชนในสัดส่วนที่เท่ากัน จำนวน 400 คน ในพื้นที่ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2564 - กรกฎาคม พ.ศ.2565 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 12 คน ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 3 ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและผลการดำเนินงานตามที่ได้ปฏิบัติ และผลการวิเคราะห์ศักยภาพต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำผลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปความเรียงโดยนำมาจัดประชุมในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ และนำผลมาสร้างรูปแบบเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลตามเกณฑ์ของเบสต์และคานัน (Best & Kahn, 1993, pp.246-247) ซึ่งมีระดับศักยภาพตามค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับศักยภาพมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับศักยภาพปานกลาง

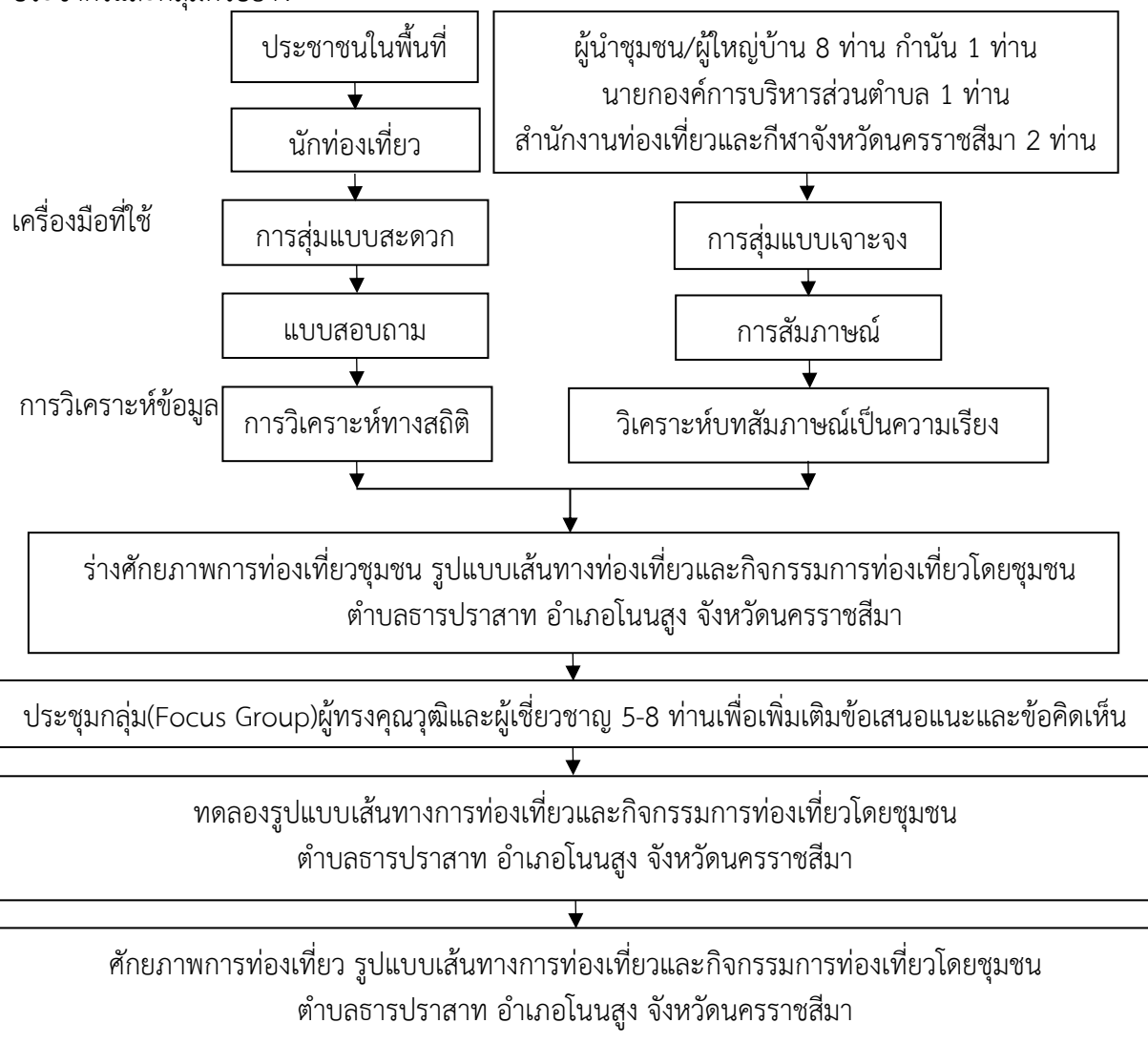
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

และใช้แบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบความเรียงและสรุปผลและวิเคราะห์เป็นร่างแนวทางการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ได้ข้อเสนอแนะและนำมาสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทดลองรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมาพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่ความยั่งยืนและการเผยแพร่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จะทำการศึกษาโดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีการทดลองเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

1. ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว

ระดับศักยภาพด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.10	0.66	มาก	4
2. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	4.32	0.64	มาก	1
3. ด้านความสามารถในการเข้าถึง	4.08	0.58	มาก	5
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.14	0.62	มาก	3
5. ด้านสถานที่พักผ่อน	3.79	0.71	มาก	7
6. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว	4.21	0.61	มาก	2
7. ด้านบริการเสริม	3.89	0.59	มาก	6
รวม	4.07	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเรียงตามลำดับตามศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว/โปรแกรมท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.21$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.14$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 4.10$) ด้านความสามารถในการเข้าถึง ($\bar{X} = 4.08$) ด้านบริการเสริม ($\bar{X} = 3.89$) และด้านสถานที่พักผ่อน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 คน ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และผลจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5-8 ท่านเพื่อเพิ่มเติมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

โดยภาพรวมพบว่าชุมชนตำบลธารปราสาทมีศักยภาพและมีความพร้อมต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านสถานที่พักผ่อน 6) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยว และ 7) ด้านบริการเสริม โดยเริ่มจากการพัฒนาศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่เป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ ชุมชนมีเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหาร ภาษาที่มีเอกลักษณ์ และมีการเข้าร่วมกันจัดตั้งโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท โดยชุมชนสามารถจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรมศึกษาเรื่องราวทางโบราณคดีของท้องถิ่น ศึกษาวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี การจัดส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระเพื่อสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีวิถีความเชื่อของชุมชน ตำบลธารปราสาทมีความหลากหลายทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุและแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ โดยควรมีการพัฒนาส่งเสริมการสร้างรูปแบบเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลธารปราสาทให้มีความหลากหลาย และการพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นให้ทั่วถึง รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีเพิ่มขึ้นสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาไปสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

ผลการวิจัยตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

3. ผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพการทดลองรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพการทดลองรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัย	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ด้านรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.45	0.59	มาก
2. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.40	0.63	มาก
3. ด้านผู้นำเที่ยว หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชม	4.07	0.69	มาก
4. ด้านภาพรวมของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.39	0.67	มาก
รวม	4.32	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพการทดลองรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและ กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.32$) และเรียงตามลำดับการประเมินคุณภาพต่อกิจกรรมและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ด้านรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน ($\bar{X} = 4.40$) ด้านภาพรวมของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.39$) และด้านผู้นำเที่ยว หรือ มัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชม ($\bar{X} = 4.07$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธาร ปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และผลการสรุปศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงตามลำดับตามศักยภาพจำแนกได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว พบว่าเป็นชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่แหล่งโบราณคดีที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่ รองลงมาจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีคุณค่าทางด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และคนในชุมชนท้องถิ่นที่มี เอกลักษณะเฉพาะ มีพื้นที่สภาพแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีความสมบูรณ์ของหลักฐานชั้นสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ โบราณคดีที่บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละช่วงได้อย่างชัดเจน โดยมีโครงกระดูก มนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ผังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด ลดหลั่นขึ้นมาเป็นขั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอยลูกปัด แหวน สำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแตรเคลือบน้ำดินสีแดงแบบลายเชือกทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มี ความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึงวิถีชีวิต และอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้น และมี คุณค่าอย่างมากต่อการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ การท่องเที่ยวชุมชน

2. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการให้บริการข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่มี เอกลักษณะทางภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งโบราณคดี และชุมชนมีกิจกรรมทางการเกษตรแบบพอเพียงและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตถกรรม ชุมชนมีต้นทุนของพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดีโดยรอบชุมชน และมีศูนย์ข้อมูล การเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ของชุมชน รวมถึงความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเรียนรู้หัตถกรรมเส้นใยพืชภูมิปัญญาโบราณ, ชมวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่, สักการะศาลปู่ตา สถานที่ ศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน, แปลงปลูกดอกกรักแหล่งใหญ่ของหมู่บ้าน, หลุมขุดค้นยุคก่อนประวัติศาสตร์แหล่ง โบราณคดีบ้านปราสาท, เดินเล่นรับลมชมวิวบนสะพานตะโกนรัก, การงมมือทำผัดหมี่โคราช รสชาติแซ่บหลาย อาหารพื้นถิ่น ที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เลือกสรรและเพียงพอต่อความต้องการของ นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น มีศูนย์ข้อมูล การท่องเที่ยวของชุมชน พิพิธภัณฑ์บ้านปราสาท และห้องประชุมขนาดเล็กสำหรับฉายสารคดีเรื่องราวทาง โบราณคดีของชุมชน ที่จะให้ข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน และมีการจัดพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง และการ จัดทำเส้นทางเดินเท้าในการเข้าชมพื้นที่โดยรอบเขตบริเวณหลุมขุดค้นทางโบราณคดี การจัดทำป้ายบอก เส้นทางมายังชุมชนและฐานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่ จอดรถ ป้ายบอกสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในชุมชน และมีจุดบริการห้องน้ำสาธารณะ และห้องน้ำสำหรับ ผู้สูงอายุและคนพิการไว้รองรับ แต่ในส่วนของร้านอาหาร ร้านของฝากของท้องถิ่นยังมีจำนวนน้อย

4. **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** พบว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนในการวางแผนและจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการจัดประชุมและให้ความรู้กับคนชุมชน เช่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการสร้างอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีในชุมชนให้มีความน่าสนใจ รวมถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ขณะเดียวกันคนในชุมชนยังขาดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีของชุมชน

5. **ด้านความสามารถในการเข้าถึง** พบว่าชุมชนมีสภาพพื้นที่ตั้งหลักอยู่บนพื้นฐานอาชีพเกษตรกรรม และเส้นทางในการเข้าสู่ชุมชนยังเป็นสภาพแบบดั้งเดิมในหลายเส้นทาง ถนนยังเป็นสภาพถนนผิวดินในบางช่วง และมีป้ายบอกเส้นทางภายในชุมชนที่ชัดเจน มีการสร้างเส้นทางเดินเท้าในการเข้าถึงหลุมขุดค้นทางโบราณคดี ทั้ง 3 หลุม โดยการจัดเส้นทางเฉพาะอย่างชัดเจนเพราะหลุมขุดค้นทางโบราณคดีของชุมชนบางหลุม อยู่ในบริเวณบ้านของคนในท้องถิ่นจึงมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าชม

6. **ศักยภาพด้านการบริการเสริม** พบว่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนมีศูนย์ข้อมูลชุมชน สำหรับให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ มีการบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือบริการอินเทอร์เน็ต และมีการจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น บริการรถเข็น ทางเดิน ห้องน้ำ หรือที่นั่ง เป็นต้น และมีการให้บริการข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว โดยนำเสนอผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือป้ายสื่อความหมายและการสาธิตวิธีปฏิบัติ เช่น แนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงกติกาการปฏิบัติตนของผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือผู้นำชมที่สามารถอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ รวมไปถึงมีร้านขายของใช้ ของฝาก และของที่ระลึกให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือบริเวณใกล้เคียงของชุมชน

7. **ศักยภาพด้านสถานที่พักแรม** พบว่าชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียนในปี พ.ศ. 2559 และมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปี พ.ศ. 2561 ชุมชนมีการจัดการสถานที่พักแรมรองรับโดยอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และมีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ชุมชนมีการบริการด้านที่พักเพียงพอต่อความต้องการ และชุมชนมีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของชุมชน และมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน ชุมชนมีการกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยเป็นการพักแรมอยู่ในบ้านของคนในชุมชน

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

สรุปผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยเริ่มจากการจัดการพัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนและพิพิธภัณฑ์บ้านปราสาท โดยเฉพาะกิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชน และเรียนรู้อารยธรรมแหล่งโบราณคดี ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดีและมีการจัดส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระ เพื่อสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียงในชุมชน เช่น สักการะศาลปู่ตา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบลธารปราสาท นำเที่ยวถึงประวัติศาสตร์และความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีโบราณสถานและโบราณวัตถุ เพราะชุมชนตำบลธารปราสาทมีเอกลักษณ์ในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหาร ภาษาที่มีเอกลักษณ์ และมีการรวมกลุ่มเข้าร่วมจัดตั้งโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท ชุมชนตำบลธารปราสาทมีการจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีข้อมูลการนำชม เช่น การเดินเท้าเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนโบราณผ่านพิพิธภัณฑ์

บ้านปราสาท การเรียนรู้หัตถกรรมเส้นใยพืช เรื่องเล่าภูมิปัญญาโบราณจากริมน้ำธารปราสาท ชมวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่เอกลักษณ์ของชุมชนของผากเมืองโคราช สักการะศาลปู่ตาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ชมระบบนิเวศทางธรรมชาติลัดเลาะเข้าสวน บุกแปลงปลูกดอกกรักแหล่งใหญ่ของชุมชน ชมหลุมขุดค้นยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท เดินเล่นถ่ายภาพรับลมชมวิวข้ามลำน้ำธารปราสาทบนสะพานตะโกนรัก และลงมือจับตะหลิวเข้าครัวทำผัดหมี่โคราชรสชาติแซ่บหลายอาหารพื้นถิ่น พักผ่อนกับที่พักโฮมสเตย์เอกลักษณ์ตามวิถีชุมชน และเลือกชมและซื้อของผากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลธารปราสาท เช่น เครื่องจักสานจากต้นธูปฤาษี ผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอมือ แก้วอีตันตาล เสื่อกก และกระเปาะก และชุมชนมีการจัดฝึกอบรมมีคุณค่าแก่ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ และจากผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 คน ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและระดับนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และผลจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5-8 ท่านเพื่อเพิ่มเติมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยได้รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็น 2 เส้นทางดังต่อไปนี้

เส้นทางที่ 1 รูปแบบโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดี ไหว้ศาลปู่ตา เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น) (รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 1 วัน)

09.00 น. ออกจากที่พักหรือจุดนัดหมายนำเที่ยวโดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการบรรยายให้ข้อมูลความรู้ และพาไปกราบไหว้ศาลประจำหมู่บ้านกันที่ “ศาลปู่ตา” ตั้งอยู่ใต้ต้นมะขามใหญ่ขนาด 9 คนโอบ ซึ่งมีอายุมากกว่า 300 ปี ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาคุ้มครองชาวชุมชนธารปราสาท

09.40 น. นำทุกท่านเข้าชม พิพิธภัณฑ์บ้านปราสาทเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนโบราณ มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ติดต่อกันมาจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยภายในพิพิธภัณฑ์บ้านปราสาท มีการจัดแสดงการจำลองวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งข้าวของเครื่องใช้โบราณที่หาชมได้ยาก เครื่องมือการจับสัตว์น้ำพื้นถิ่น เครื่องมือในการเพาะปลูก พร้อมทั้งการบอกเล่าเรื่องราวของพิธีกรรมโบราณที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชุมชนอย่างการทำนา ในพิธี “ทำขวัญยุงข้าว” ซึ่งเป็นความเชื่อโบราณในการอัญเชิญพระแม่โพสพให้ช่วยดูแลปกป้องรักษาข้าวให้ปลอดภัย

10.40 น. นำทุกท่านสู่ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมเส้นใยพืชภูมิปัญญาโบราณจากริมน้ำธารปราสาท หมู่ที่บ้านปราสาทได้ไปเรียนรู้และทำกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนกับกลุ่มหัตถกรรมเส้นใยพืช ที่ผลิตงานจักสานจากต้นกก และต้นธูปฤาษี (ต้นลำพรวง) ซึ่งหาได้จากรอบ ๆ ลำน้ำธารปราสาทที่ไหลผ่านหมู่บ้าน มีการประยุกต์ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและใช้งานได้จริง ทั้งกระเป๋า แฟ้มใส่เอกสาร เสื้อผ้า หมวก รองเท้า กล่องกระดาษทิชชู ที่ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านปราสาทได้เป็นอย่างดี

- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันแบบท้องถื่น ณ กลุ่มชุมชนโฮมสเตย์ตำบลธารปราสาท
- 13.00 น. นำทุกท่านร่วมเรียนรู้การทำและทดลองทำผ้าไหมมัดหมี่ ถือเป็นภูมิปัญญาการทอผ้าชนิดหนึ่งที่ได้รับ
ความนิยมเป็นอย่างมากของชุมชนธารปราสาทและในภาคอีสาน โดยจะมีเอกลักษณ์ตรงที่การสร้าง
ลวดลายที่แตกต่างกันออกไป ผ่านการมัดเส้นไหมด้วยด้ายหรือเชือก ก่อนที่จะนำเส้นไหมหรือเส้น
ฝ้าย ไปทำการย้อมสีแต่ละจุดตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอผ้า ซึ่งผ้าแต่ละผืนนั้นต้องใช้เวลาแรม
เดือนในการคิดค้นลายและการทอออกมาให้เสร็จสมบูรณ์ เพราะใช้ทั้งเวลาและความประณีตในการ
ทออย่างมาก
- 14.30 น. นำทุกท่านเดินชมวิถีชีวิตชุมชน และ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ประกอบไปด้วยหลุมขุดค้นมากกว่า 3 หลุม
ที่มีความสมบูรณ์ของหลักฐานชิ้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละ
ช่วงโดยมีโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ฝังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด
ลดหลั่นขึ้นมาเป็นชั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละ
ชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแตรเคลือบน้ำ
ดินสีแดงแบบลายเชือกทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึงวิถี
ชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์
- 16.30 น. นำทุกท่านเลือกซื้อ เลือกชมของฝาก และสินค้าท้องถิ่นเมืองมากมาย ณ ร้านค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของ
ชุมชน หรือจะเข้าพักที่ชุมชนโฮมสเตย์ตำบลธารปราสาท หรือเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

**เส้นทางที่ 2 รูปแบบโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด
นครราชสีมา (เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดีคูน้ำธารปราสาท เรียนรู้วิถีถิ่นวิถี
ชุมชน) (รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 1 วัน)**

- 09.00 น. ออกจากที่พักหรือจุดนัดหมายนำเที่ยวโดยมีคณะที่ท้องถิ่นในการบรรยายให้ข้อมูลความรู้ของ
ชุมชน ณ พิพิธภัณฑ์บ้านปราสาทเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของชุมชนโบราณ มาตั้งแต่ยุคก่อน
ประวัติศาสตร์จนถึงสมัยปัจจุบัน ในพิพิธภัณฑ์บ้านปราสาทมีการจัดแสดงการจำลองวิถีชีวิตของ
ชุมชน ทั้งข้าวของเครื่องใช้โบราณที่หาชมได้ยาก เครื่องมือการจับสัตว์น้ำพื้นถิ่น เครื่องมือในการ
เพาะปลูก พร้อมทั้งการบอกเล่าเรื่องราวของพิธีกรรมโบราณที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชุมชนอย่างการ
ทำนา ในพิธี “ทำขวัญยุงข้าว” ซึ่งเป็นความเชื่อโบราณในการอัญเชิญพระแม่โพสพให้ช่วยดูแลปกป้อง
รักษาข้าวให้ปลอดภัย
- 10.00 น. นำทุกท่านไปกราบไหว้ศาลประจำหมู่บ้านกันที่ “ศาลปู่ตา” ตั้งอยู่ใต้ต้นมะขามใหญ่ขนาด 9 คนโอบ
ซึ่งมีอายุมากกว่า 300 ปี ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาคุ้มครองชาว
ชุมชน
- 10.30 น. นำทุกท่านเดินชมวิถีชีวิตชุมชน และ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ประกอบไปด้วยหลุมขุดค้นมากกว่า 3 หลุม
ที่มีความสมบูรณ์ของหลักฐานชิ้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ บ่งบอกถึงยุคสมัยและอารยธรรมในแต่ละ
ช่วงโดยมีโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุกว่า 3,000 ปี ฝังอยู่ในชั้นดินที่ลึกที่สุด
ลดหลั่นขึ้นมาเป็นชั้นตามช่วงสมัย พร้อมทั้งของประดับและภาชนะยุคโบราณที่แตกต่างกันในแต่ละ
ชั้นดิน เช่น กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด และภาชนะดินเผาปากแตรเคลือบน้ำ
ดินสีแดงแบบลายเชือก ทาบและขัดมัน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดี ในการเข้าใจถึง
วิถีชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันแบบท้องถื่น ณ กลุ่มชุมชนโฮมสเตย์ตำบลธารปราสาท สามารถลองทำ
ผัดหมี่โคราช สอนกันแบบตัวต่อตัว โดยมีส่วนประกอบหลัก ๆ คือ เส้นหมี่โคราช หมูสามชั้น ไข่ไก่
กระเทียม น้ำมะขามเปียก เต้าเจี้ยว น้ำตาลมะพร้าว พริกป่น โดยนำหมูสามชั้นมาผัดกับขอสรรวมกัน

จนสุก จากนั้น ใส่เส้นหมี่ลงไปจนเส้นชิมน้ำจืดหมด พร้อมใส่ใบกุยช่าย และถั่วงอกตบท้าย โดยรสชาติจะครบรส ทั้งเค็ม เผ็ด เปรี้ยว และหวานแบบลงตัว นอกจากนี้ยังมีทัพเสริมสำหรับเมนูพื้นบ้านอื่น ๆ เช่น ต้มใบมะขามอ่อน ไก่บ้าน น้ำพริกปลาทุ ผักต้ม ขนมหวาน ผลไม้ หรืออาหารตามฤดูกาลอีกด้วย

- 13.30 น. นำทุกท่านร่วมเรียนรู้การทำและทดลองทำผ้าไหมมัดหมี่ ถือเป็นภูมิปัญญาการทอผ้าชนิดหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมเป็นอย่างมากของชุมชนธารปราสาทและในภาคอีสาน โดยจะมีเอกลักษณ์ตรงที่การสร้าง ลวดลายที่แตกต่างกันออกไป ผ่านการมัดเส้นไหมด้วยด้ายหรือเชือก ก่อนที่จะนำเส้นไหมหรือเส้น ฝ้าย ไปทำการย้อมสีแต่ละจุดตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอผ้า ซึ่งผ้าแต่ละผืนนั้นต้องใช้เวลาแรม เดือนในการคิดค้นลายและการทอออกมาให้เสร็จสมบูรณ์ เพราะใช้ทั้งเวลาและความประณีตในการ ทออย่างมาก
 - 14.30 น. นำทุกท่านสู่ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมเส้นใยพืชภูมิปัญญาโบราณจากธรมน้ำธารปราสาท หมู่ที่บ้าน ปราสาทใต้ ไปเรียนรู้และทำกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนกับกลุ่มหัตถกรรมเส้นใยพืช ที่ผลิตงานจักสานจากต้นกก และต้นธูปฤาษี (ต้นลำพรวง) ซึ่งหาได้จากรอบ ๆ ลำน้ำธารปราสาทที่ไหลผ่าน หมู่บ้าน มีการประยุกต์ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและใช้งานได้จริง ทั้งกระเป๋า แฟ้มใส่ เอกสาร เสื้อผ้า หมวก รองเท้า กล่องกระดาษทิชชู ที่ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน ปราสาทได้เป็นอย่างดี
 - 16.30 น. นำทุกท่านเดินชมวิถีชีวิตชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นแหล่งปลูกดอกรัก ส่งไปยังร้านดอกไม้ค้าส่ง ใหญ่ๆ เพื่อใช้ในงานร้อยมาลัย หรืองานดอกไม้ประดับตกแต่งสถานที่ ถือเป็นอีกหนึ่งอาชีพหลักที่ สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน เพราะเป็นดอกไม้เศรษฐกิจที่ปลูกขายส่งได้ในราคาที่ต่ำมาก เดินเล่น รับลมชมวิวน้ำธารปราสาท บนสะพานตะโกนรัก “สะพานตะโกนรัก” สะพานไม้ข้ามลำธาร ปราสาทเชื่อมคนสองหมู่บ้านที่เดินสัญจรผ่านไปมาเข้าหากัน สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ และวิถี ชีวิตทั้งสองฝั่งลำน้ำธารปราสาท ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังถือเป็น 1 ใน 9 แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์อีกด้วย และในทุก ๆ ปี ทางชุมชนยังมีการจัดงาน “ประเพณีวิ่งตะโกนรัก” เพื่อประชาสัมพันธ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา สัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
 - 18.00 น. นำทุกท่านเลือกซื้อ เลือกชมของฝาก และสินค้าท้องถิ่นเมืองมากมาย ณ ร้านค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน หรือจะเข้าพักที่ชุมชนโฮมสเตย์ตำบลธารปราสาท หรือเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ
- สรุปผลการประเมินคุณภาพต่อกิจกรรมและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จากการทดลองเส้นทางทั้ง 2 เส้นทาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ เรียงตามลำดับการประเมินคุณภาพต่อกิจกรรมและรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ด้านรูปแบบ เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านภาพรวมของการ จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านผู้นำเที่ยว หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชม ตามลำดับ

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบล ธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้นำประเด็นสำคัญที่พบจากผลการวิจัยเพื่ออภิปรายผลโดย เรียงตามระดับศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาทได้ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านพื้นที่ชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่ แหล่งโบราณคดีที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีคุณค่า โดยพื้นที่สภาพแหล่ง ท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีความสมบูรณ์ของหลักฐานชั้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีที่บ่งบอกถึงยุค

สมัยและอารยธรรมในแต่ละช่วงได้อย่างชัดเจนซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายทางโบราณคดีในการเข้าใจถึงวิถีชีวิตและอารยธรรมของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้น และมีคุณค่าอย่างมากต่อการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Jaieua, Kulsiri, Ativetin & Sirisuthikul (2016, pp.12-24) พบว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเป็นช่องทางในการนำผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวจากผู้ผลิตไปเสนอขายหรือส่งมอบให้แก่นักท่องเที่ยว และช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับการท่องเที่ยวยังหมายถึงรวมถึงวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและรวดเร็วอีกด้วย สำหรับการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โบราณวัตถุและสถานที่ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศของชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Cheablam & Rattanarat (2019, pp.42-54) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีทัศนียภาพและระบบนิเวศที่สวยงาม และมีความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อชุมชน และมีความต้องการกลับมาเยือน การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้นในด้านการคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมให้มากที่สุด การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อรักษาไว้ซึ่งความยั่งยืนของทรัพยากรต่อไปในอนาคต

2. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการให้บริการข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งโบราณคดี ชุมชนมีกิจกรรมทางการเกษตรแบบพอเพียงและมีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตถกรรม ชุมชนมีต้นทุนของพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดีโดยรอบชุมชน มีศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ทางโบราณคดีบ้านปราสาท ชุมชนมีความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ เชิงการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้เลือกสรรและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน สอดคล้องกับ Richards & Raymond (2000, pp.16-20) ที่กล่าวไว้ว่าลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวจะประกอบไปด้วย 1) เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ 3) เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ 4) เน้นวัฒนธรรมประจำวัน 5) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) เน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น และยังสอดคล้องกับ Whyte, Hood & Brian (2012, pp.62-71) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนหรือสังคมอื่นที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี งานเทศกาล รวมไปถึงงานศิลปกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมมุ่งเน้นให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวในฐานะผู้เยี่ยมชมได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรม เพื่อเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมขอชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะชุมชนมีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน และพิพิธภัณฑ์บ้านปราสาทรวมถึงห้องประชุมขนาดเล็กสำหรับนายสารคดีเรื่องราวทางโบราณคดีของชุมชน ที่จะให้ข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน มีการจัดพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง และการจัดทำเส้นทางเดินเท้าในการเข้าชมพื้นที่โดยรอบเขตบริเวณหลุมขุดค้นทางโบราณคดี การจัดทำป้ายบอกเส้นทางมายังชุมชนและฐานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่จอดรถ ป้ายบอกสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในชุมชนและจุดบริการห้องน้ำสาธารณะไว้คอยบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Chuaybamrung (2009, pp.89-94) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต ศูนย์ให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิด Pike (2008, p.95)

สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปการซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจหรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการส่งเสริมและเน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการจัดเวทีเสวนา การจัดประชุมและให้ความรู้กับคนชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Bonzanigo, Giupponi & Balbi (2016, pp.637-652) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการพื้นที่ และจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน และจะเป็นตัวขับเคลื่อนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการปรับให้เกิดศักยภาพของการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการบูรณาการความรู้ที่มีคุณภาพและความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างยั่งยืนต่อชุมชน และยังสอดคล้องกับ Dodds, Ali & Galaski (2018, pp.1547-1568) พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีทักษะการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. ด้านความสามารถในการเข้าถึง พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีเส้นทางในการเข้าสู่ชุมชนยังเป็นสภาพแบบดั้งเดิมในหลาย ๆ เส้นทาง ถนนยังเป็นสภาพถนนผิวดินในบางช่วง ชุมชนมีป้ายบอกเส้นทางและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวชัดเจน แต่ยังไม่มียอดประจำทางที่เดินทางเข้ามาในชุมชน ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของรถโดยสารที่เข้ามาถึงในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจากตัวเมืองให้มากยิ่งขึ้นเพื่อความสะดวกในการมาเยือน และการเข้าถึงหลุมขุดค้นทางโบราณคดีทั้ง 3 หลุมมีการจัดเส้นทางเดินเท้าเฉพาะอย่างชัดเจน แต่อาจจะมีการพัฒนาเส้นทางจักรยาน เพื่อเป็นเส้นทางในการเข้าถึงไปยังแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอีกหนึ่งช่องทางสอดคล้องกับการศึกษาของ Rout & Gupta (2017, pp.1-11) ที่ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการพัฒนาทรัพยากรของชุมชนที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ราบสูงภูเขา ภูมิภาค Jaunsar-Bawar Uttarakhand ประเทศอินเดีย โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคให้ด้านการเข้าถึง สภาพถนน และความปลอดภัยให้ดียิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ Jittangwatana & Sridamka (2014, pp.134-136) ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ เส้นทางโครงข่าย ระบบขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง อาทิ ระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วยเส้นทางยานพาหนะ สถานี และผู้ประกอบการขนส่ง เพื่อลำเลียงนักท่องเที่ยวและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางได้

6. ด้านการบริการเสริม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ของชุมชน มีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือบริการอินเทอร์เน็ต และมีการจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น บริการรถเข็น ทางเดิน ห้องน้ำหรือที่นั่ง เป็นต้น และมีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ และยังมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมที่สามารถบรรยายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ สอดคล้องกับ Buhalis (2000, pp.97-116) ที่ว่าบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเองซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ

Piandee & Onlamai (2021, pp.24-38) เพื่อส่งเสริมการเข้ามาเยือนและทุกกิจกรรมให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการเสริมด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวสีเขียว และที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

7. ด้านสถานที่พักแรม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดย ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งโฮมสเตย์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ มีราคาที่เหมาะสม และสภาพที่พักมีความกลมกลืนกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น ชุมชนมีการจัดการสถานที่พักแรมรองรับนักท่องเที่ยว มีการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในการเดินทาง และพักค้างแรมในชุมชน และมีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน และมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน ชุมชนมีการกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยเป็นการพักแรมภายในบ้านของคนในชุมชน สอดคล้องกับงาน Khongham, Vadhanapakorn & Katekaw (2016, pp.122-134) พบว่าหากนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดีและราคาห้องพักไม่ได้ปรับสูงขึ้นมากในแต่ละปี นักท่องเที่ยวมักจะมีการมาใช้บริการซ้ำอยู่ตลอดเวลาสำหรับแนวทางการพัฒนาที่พักแรมเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการให้แนวทางการพัฒนาว่า ที่พักต้องให้ความสำคัญกับความสะอาดของที่พักเป็นอันดับแรก และต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เข้าพัก ห้องนอนและห้องน้ำต้องแยกชายหญิง ด้านทำเลที่ตั้ง ช่องทางการจัดจำหน่ายควรมีการรวมกลุ่มของที่พัก เพื่อส่งต่อหรือให้ความช่วยเหลือกันเพื่อเป็นการส่งเสริมทางการตลาดด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Praneetham, Charusirichai & Mouepraman (2020, pp.91-106) การเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย การตัดสินใจมากที่สุด คือ ด้านที่พักและบริการ รองลงมา คือ ด้านพนักงานให้บริการ สถานที่ตั้งหรือช่องทางจัดจำหน่าย ด้านราคาที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการพัฒนาห้องพักอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปตามมาตรฐานและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการจะต้องมีแนวทางการกำหนดราคาที่พักที่ชัดเจนและควรมีการรวมกลุ่มกันกำหนดราคาที่พักเพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกัน ควรมีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางเข้าหรือออกที่พัก โดยผ่านเว็บไซต์ที่พักหรือแผ่นพับให้กับบริษัททัวร์ ควรมีการจัดโปรโมชั่นการจองที่พักแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น การพัฒนาพนักงานให้มีประสิทธิภาพควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในห้องพักและบริเวณที่พักแบบครบครันเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากผลการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

อภิปรายผล ตามผลการจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ 2 คือ เส้นทางที่ 1 รูปแบบโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดีไหว้ศาลปู่ตา เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 1 วัน) และ เส้นทางที่ 2 รูปแบบโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา (เส้นทางท่องเที่ยวเยือนอารยธรรมแหล่งโบราณคดีคูน้ำธารปราสาท เรียนรู้วิถีถิ่นวิถีชุมชน(รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 1 วัน) สอดคล้องกับการศึกษาของ Klinmuenwai (2018, pp.85-97) พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ชุมชนเทศบาลตำบลนาครีมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนที่น่าสนใจ มีการเดินทางที่สะดวกสบายสามารถเลือกเดินทางได้หลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะนักท่องเที่ยว

จากต่างพื้นที่และชาวต่างชาติและได้สร้างรูปแบบเส้นทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจำนวน 1 เส้นทาง คือ เส้นทางการท่องเที่ยวมัสการพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนแกะสลักไม้ และได้มีการจัดอบรมและสร้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่นการท่องเที่ยว ชุมชนเทศบาลตำบลนาครี อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Pitukpornpunlop, Somnuek & Seehanam (2565, pp.66-81) พบว่านักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนและกิจกรรมเดินชมทัศนียภาพสามพันโบกจะได้เห็นลักษณะของหินที่มีความงดงามและแอ่งน้ำที่สวยงามของลำน้ำโขงที่ไหลผ่านแอ่งหิน การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวสามพันโบก โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนำนักท่องเที่ยวทดลองเข้าเยี่ยมชมกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงริมฝั่งแม่น้ำโขง กิจกรรมการตกแต่งผลิตภัณฑ์จักสานพัดไม้ไผ่ และกิจกรรมเรียนรู้การทำขนมตะโก้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน และเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวสามพันโบก อำเภอฟะนัง จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 2 รายการ คือ รายการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน และรายการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ในการศึกษาศักยภาพเพื่อสร้างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลธารปราสาท อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าชุมชนมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านสถานที่พักผ่อน 6) ด้านเส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว และ 7) ด้านบริการเสริมทางการท่องเที่ยว และควรเพิ่มองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณคดี และโบราณวัตถุ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษารายการต่อไปเพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน โดยให้ชุมชนตระหนักถึงผลเสียและผลดีต่อชุมชนต่อไป และเนื่องจากการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตำบลธารปราสาท อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมาอาจจะเป็นพื้นที่จำกัดและอาจจะต้องมีการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันกับชุมชนใกล้เคียงที่มีจุดเด่นทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกันในระยะยาวอย่างยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- Aderhold, P. (2011). Community Based Tourism in Sustainable Tourism Development. *Journal Great Potential with Risk/Contours (in focus)*, 21(2), 109-118.
- Best, J. W., & J. V. Kahn. (1993). *Research in Education*. Boston: Allyn and Bacom.
- Bonzanigo, L., Giupponi, C., & Balbi, S. (2016). Sustainable Tourism Planning and Climate Change Adaptation in the Alps: A Case Study of Winter Tourism in Mountain Communities in the Dolomites. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(4), 637-652.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of The Future Marketing. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.

- Cheablam, O., & Rattanasrat, J. (2019). Tourist Behavior and Satisfaction on Trips to Ban Thamsua Tourism Community, Krabi Province. *WMS Journal of Management Walailak University*, 8(4), 42-54.
- Chuaybamrung, T. (2009). *Roles of Local Government Organizations and Sustainable Tourism Development. Based on the Concept of Sufficiency Economy*. Bangkok: Publishing House of the Cabinet and the Royal Gazette.
- Community-Based Tourism Institute. (2018). *Community Tourism Standards Manual*. Chiang Mai: Wanida Printing.
- Cooper, C., & Hall, M. (2013). *Contemporary Tourism: An International Approach*. (2nded.). Oxford: Goodfellow Publishers.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essential of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper and Row Publishers.
- Department of Tourism. (2017). *National Tourism Development Plan No.2 (2017-2021)*. Bangkok: The Veteran Aid Organization Printing Affairs Office.
- Dodds, R., Ali, A., & Galaski, K. (2018). Mobilizing Knowledge: Determining Key Elements for Success and Pitfalls in Developing Community-Based Tourism. *Current Issues in Tourism*, 21(13), 1547-1568.
- Jaiuea, M., Kulsiri, P., Ativetin, T., & Sirisuthikul, V. (2016). Marketing Model for Development of Bang Luang Community Cultural Heritage Tourism, Bang Luang Subdistrict, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. *Sripatum Chonburi Journal*, 12(3), 12-24.
- Jittangwatana, B., & Sridamka, P. (2014). *Sustainable Tourism Development*. (2nded.). Nonthaburi: Thammasarn Company.
- Jittangwattana, B. (2012). *Tourist Behavior*. Nonthaburi: Fern Khor Luang Printing and Publishing.
- Khongharn, R., Vadhanapakorn, W., & Katekaew, A. (2016). Service Model Development in Hotel Business for Foreign Retirees Tourists. *Panyapiwat Journal*, 8(3), 122-134.
- Klinmuenwai, K. (2018). A study of tourism potential and creating community-based Tourism Program Local guide of NaKrow Sub-district Municipality, Mae Tha District, Lampang Province. *Thonburi University Academic Journal*, 12(28), 85-97.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- McIntosh, R. W., & Goeldner, C. R. (1986). *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. New York: John Wiley & Son.

- Nakhon Ratchasima Provincial Office. (2021). *Basic information of Nakhon Ratchasima Province for the year 2021*. Retrieved April 7, 2021, from https://www2.nakhonratchasima.go.th/content/history_office.
- Nakhon Ratchasima Provincial, Community Development Office. (2021). *Minutes of the District Development Meeting No. 8/2021*. Retrieved December 2, 2021, from <https://korat.cdd.go.th/2021/08/27/news27086401>.
- Piandee, T., & Onlamai, W. (2021). Community-based Tourism Development Guidelines towards Responsible Green Tourism Destination: A Case Study of Ban Koh Khiam, Kantangtai Sub- district, Kantang District, Trang Province. *Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University*, 4(1), 24-38.
- Pike, S. D. (2008). *Destination Marketing: an integrated marketing communication approach*. Massachusetts United States: Butterworth-Heinemann. Burlington.
- Pitukpornpunlop, S., Somnuek, P. & Seehanam, N. (2565). Patterns of Creative Tourism Programs for Sam Phan Bok, Pho Sai District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 8(1), 66-81.
- Porananont, P. (2005). *The Impact of The Tourism Industry*. Chiang Mai: Faculty of Humanities Chiang Mai University.
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2000). Co-opting Customer Competence. *Harvard Business Review*, 78(1), 79-87.
- Praneetham, C., Charusirichai, N., & Mouepraman, A. (2020). Behavior of Thai tourists in selecting Accommodation in Muang District, Surat Thani Province. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*, 8(1), 91-106.
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*. 23, 16-20
- Rout, P. C., & Gupta, S. K. (2017). Asset Based Community Development in Mountain Environs: A Strategic Application for Sustainable Community Based Tourism Development in The Jaunsar-Bawar Region of Uttarakhand, India. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6(3), 1-11.
- Saiyod, L., & Saiyod, A. (2010). *Educational research techniques*. (11thed.). Bangkok: Suwiriyan.
- Strydom, A. J., Mangope, D., & Henama, U. S. (2018). Lessons learned from Successful Community-Based Tourism Case Studies from the Global South. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 7(5), 1-13
- Than Prasat Subdistrict Administrative Organization. (2022). *General conditions and basic information, Than Prasat Subdistrict*. Retrieved March 4, 2021, from <https://www.thanprasat.go.th/public/list/data/index/menu/1142>.

- Thanawatphimol, S. (2021). President of Than Prasat Sub-district Administrative Organization. *Interview*, October 8, 2021.
- Thanuphol, N. (2000). *Ecotourism Business Development in Ban Pong Community, Pa Phai Sub-district, San Sai District. Chiang Mai Province* (Research Report). Mae Jo University.
- Thongma, W. (2018). *Community Based Tourism (CBT) for development. Quality of life of communities in the forest land area*. Bangkok: Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation.
- Tourism Authority of Thailand. (2021). *Conditions and situations of tourism in the future. Annual Report 2021*. Retrieved October 8, 2021, from <https://citly.me/UHa2K>.
- Whyte, B., Hood, T., & Brian, P. W. (2012). *Cultural and Heritage Tourism: A Handbook for Community Champions*. Ontario, Canada: Ministry of Culture and Heritage.
- Wongwanich, W. (2006). *Expectations and Satisfaction of Conservative Tourists*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rded). New York: Harper and Row Publications.
- Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P., & Vanderschaeghe, M. (2011). Can Community-Based Tourism contribute to Development and Poverty Alleviation? Lessons from Nicaragua. *Current Issues in Tourism*, 14(8), 725-749.